

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

© ©

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

© ©

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Elementul românesc dela orașe.

I.

De un bun timp încoace făcu-
tam cu toții îndemnuri, ca românii
să se îndeletnicească cu viața dela
orașe. Orașele sunt arteriile în viața
unui popor. Luptele noastre politice,
economice, naționale nimic nu plă-
tesc fără cucerirea orașelor! Exis-
tența și importanța unui popor o
dau orașele! Clasă de mijloc închi-
pui nu se poate fără orașe! etc.
etc. S'au spus aceste și altele ase-
menea de atâtea ori. Presa, opinia
publică, instituții și cooperații au
făcut sforțările necesare, ca privirile
celor interesați să se îndrepte spre
orașe și totuși...

Celce privește mai deaproape
orașele ardelenesti va rămânea tot
mai surprins, că elementul româ-
nesc de acolo nici decum nu stă
în proporție cu aspirațiile noastre
pentru viitor. Nu zicem prin acea-
sta, că orașele nu ar avea popora-
ția lor românească, dar trebuie să
mărturisim, că populația aceasta nu
e în congruență cu așteptările sen-
timentului public și e tot în lănce-
zirea seculară, în care a zăcut în
trecut. Vor fi de bună seamă câte-
va orașe (zicem câteva) în cari o-
pera aceasta mare, merge îmbucu-
rător înainte, dar durere, în cele
mai multe orașe, cari speram, că în
urma situații lor vor deveni mai de
grabă românești, stagnează tot, res-
pective, vegetează tot. Să luăm de
pildă Sibiiul, cu o respectabilă po-
porație românească orășană, care și
azi se sbate indiferentă la periferii,
și pentru cari aspirații mai mari ca
măturarea orașului, par a nu exista.
Așa e Brașovul, așa Făgărașul, așa
Bistrița, fără să mai amintim de Cluj,
Turda, Aiud etc. În aceste popora-

ția românească dela periferii începe
să-și peardă cu încetul și conștiința
națională și se maghiarizează.

Vorbim aci numai de popora-
ția statornică a orașelor. Funcțio-
narii, advocații, medicii etc. cari
trebuie să reprezinte aspirațiile no-
stre la orașe, vor fi, durere, totdea-
una elementul fluctuant aci.

De când presa și opinia publi-
că dă o deosebită atenție orașelor,
glasul acesta stăruitor a fost adre-
sat în primul rând locuitorilor dela
periferii. Pentru aceștia glasul a ră-
sunat în pustiu. Nu știu, că în ca-
zul când am face calcul necesar,
puteream oare în favorul acestora
ascrie vre-un rezultat în succesul
deceniilor din urmă? În al doilea
rând au fost vizati și angajați la
lupta aceasta meserieșii și co-
mercianții noștri. Constatăm cu
bucurie, că în ultimii ani numărul
acelora, cari au îmbrățișat carierele
practice s'a înmulțit în mod îmbu-
curător. Faptul acesta e de a se as-
crie în primul rând împrejurării, că
azi tot mai mult s'au îngreunat pen-
tru tinerii noștri carierele în slujba
statului sau a particularilor. În O-
răștie, în Sebeșul săsesc, în Brașov,
Sibiiu, Bistrița învață azi copiii no-
ștri cu sutele meseriile, iar
prin Turda, Cluj, Bălgrad sunt
branșe la cari nici nu se mai
afă lucrători de altă naționalitate,
decât români. Cu toate aceste și
cu toată propaganda făcută în di-
recția aceasta, mai ales în deceniile
din urmă, rezultatul nu se poate
zice pentru noi îmbucurător. Orașele
sunt și azi tot așa de nemțești sau
tot așa de ungurești cum au fost
înainte de aceasta cu 20—30—40
de ani fără ca noi se putem ascrie
în favorul nostru și numai o iotă.

Evident, că lupta a fost bine
combinată. Dovedindu-se elementul
orășenesc netrebnic, îi va putea lua
locul cu atât mai vârtos meseriașul

român, venit de pe airea, dornic de
muncă, avere, cucerirea terenului.

Acum spune-ți-ne ce poate fi
cauza, că noi totuș nu progresăm
la orașe în măsura cum ar trebui?
În viața unui individ încă e mult
20—30 ani, dar încă în aceea a
unui popor? Câtă muncă, cât sbu-
cium, câtă avere, câtă trudă. Câți
oameni noi, terenuri nouă! Cum se
poate valida în cursul anilor hăr-
nicia, priceperea, munca individuală
și prin ea întâietatea unui popor!
Când văd numărul mare al uceni-
cilor români pe la școlile industriale
de stat și particulare, îmi saltă inima
și mă gândesc, că în zece ani, ce
pot fi aceștia pentru noi, pentru
luptele noastre. Inzădar frate, că
anii trec, aștept aceea mare biruință,
aceea sărbătoare uriașă, când să
răsune clopotele, preoți bătrâni cu
bărbile albe să tâlmăcească rugă-
ciunile noastre cătră cel Atotputernic,
pentru aceea zi sfântă de biruință.
— și aștept zădarnic. Nu e în nici
o proporție sbuciumul, sforțările,
aspirațiile noastre de natura aceasta
cu rezultatul său, mizerabil, care
ni-se ofere.

Moravuri triste. Sub acest titlu
ziarul „Seara” din București să ocupă cu
păcatele moderne: *luzul și corupția*, cari în
România să arată în mod îngrijitor. Spune
cum în toate timpurile, oameni cu vederea
limpede a situațiunilor și a fazelor de de-
voltare progresivă și regresivă a popoarelor,
au înțeles, că vigoarea, trăinicia și mărirea
reală a unei națiuni depinde dela simpli-
tatea moravurilor politice și private.

În Azia și Babilon, în Media și Persia,
la Atena și la Roma, pretutindeni se găse-
sc patrioți sinceri, cari caută să oprească cu-
rentul spre lux și să deștepte în popor mai
ales în clasele lui culte, farmecul pentru
traul simplu, sobru și frugal ca o condiție
a unei propășiri sănătoase. Roma, care
odată era stăpâna lumii și cetățenii ei se
bucurau de considerația omenirii întregi pă-
rășind moravurile austere și-a însușit mole-
șirea și gustul rafinat pentru plăcerile
destructibile sănătății și avutului și astfel

deodată cu luxul s'a introdus și corupția și pe incetul puternicul imperiu se descompune și ajunge pradă vecinilor sănătoși la trup și la suflet.

După aceste premise continuă: La noi în țară e un lux nebun și corupția de mult a început să învenineze corpul nostru social. Și pilda rea găsește întotdeauna mai mulți imitatori decât cea bună, iar gustul pentru lux nu se împiedecă de considerațiuni morale.

Unde ne va duce oare aceasta greșit îndrumată civilizație?

Eu, unul cred, că fiecare Român, care știe să mănuiască un condei și în mod chiar cât se poate de modest, are datoria de a combate din răsuputeri și în toate ocaziunile aceste triste simptome de descompunere socială și aceasta cu atât mai mult, cu cât ni-se dă probă, că, deși din zi în zi ne vedem ruinați, totuș suntem convinși, că principala cauză a ruinei este luxul în vârtejul căruia ne-am avântat și fără de care credem, că întregul nostru organism ar fi ceva morbid, fără lux, iar viața noastră socială ceva platonice, ceva... superficial.

Cuvintele confratelui dela „Seara” ne ating — durere — și pe noi cești „de dincoace de Carpați”, așa, că o reculegere spre îndreptarea moravurilor se impune mai ales în vremurile grele de azi.

Ajutor majestatic. Majestatea Sa Francisc Iosif a dăruit din caseta privată suma de 100.000 cor. ca ajutor grațios pe sama celor păgubiți de revărsarea apelor în timpul din urmă. Cancelaria de Cabinet a notificat pe cale telegrafică acest dar preînalt ministerului de interne. Textul telegrammei e acesta:

— Majestatea Sa Împăratul și regele apostolic s'a îndurat pregrațios a dăruir din

caseta proprie un ajutor de 100.000 coroane pe sama celor 15 comitate din Ungaria, cari în timpul din urmă au suferit pagube prin elementele naturali.

Cancelaria de Cabinet.

Dispozițiile pentru administrația teritoriului ocupat luate de Ministerul de Interne român sunt acestea:

1. Se vor detașa zece administratori de plasă;
2. Funcționarii bulgari vor fi concediați;
3. Prinsionerii de războiu vor fi aduși în țară;
4. Preoții vor pomeni în rugăciunile lor familia regală română;
5. Portretele Suveranilor și ale Principilor vor fi atârinate în toate edificiile auctorităților.
6. Se vor numi, în chip provizoriu, polițiști în cele 5 orașe și vor fi plătiți din creditul de 100 milioane deschis pe seama ministerului de războiu.

Morți pentru Patrie. Conform comunicatului oficial dat de ministerul de războiu român să constată, că pe câmpul de operațiune au murit de holeră dela începutul ostilităților până în 3 August v. 4 ofițeri și 775 soldați.

Din problemele sinodului arhidiecezan.

VI. Legea pentru cvinvenale. Venitele preoțești și protopopești.

Altă problemă a sinodului arhidiecezan ar fi revizuirea legii pentru întregirea venitelor preoțești prin cvinvenale. Fiind legea aceasta votată de ambele camere — acum bine înțeles nu se poate lua poziție

contra ei, ci sinodul trebuie să ceară cu insistență revizuirea. — Sinodul deci ar arăta scăderile legii, nedreptatea ce se face bienaliștilor și celelalte părți a preoțimeii. Hotărîrea sinodului, comunicată forului competent, va avea la toată întâmplarea mai multă greutate decât ori ce memorande de ale „congresului bienalist”. Și până la revizuirea legii de cvinvenale însă, sinodul va putea să ceară dela ministerul de culte să binevoiască a-și împlini promisiunea făcută cu ocaziunea desbaterii în comisiuni și în plenul ședinței a acestei legi. Atunci ministrul de culte a promis că și bienaliștilor precum și altor preoți cari n'ar fi altcum îndreptățiți la cvinvenale — le va asigura în formă de ajutor cel puțin $\frac{1}{2}$ din suma ce le-ar compete ca cvinvenal. — Așadar conform acestei promisiuni bienaliștii cu mai mult de 10 ani de serviciu ar fi trebuit să capete în anul curent 400 cor. — pe când de fapt toți au căpătat numai 200 coroane, așadar $\frac{1}{4}$ parte.

Va arăta sinodul starea într-adevăr vrednică de plâns a preoților bienaliști și a preoților-teologi cari ocupă parohii de bienaliști. Va arăta că legea actuală de congrua nici decât nu e acomodată pentru a da îndemn și a face cu puțință bisericii noastre calificarea mai înaltă a clerului, — ci din contră, legea cvinvenalelor așa e alcătuită, încât cu totul altă tendință s'ar părea că are: aceea de a împiedeca biserica noastră în ajungerea acestui scop.

În legătură cu congrua ar mai fi ceva de zis și cu privire la felul împărțirii congruei. Dorința preoțimii ar fi ca împărțirea congruei să fie legată de un anumit termen fix, acesta ar fi felul corespunzător împrejurărilor între cari trăiește un preot. Mai are preoțimea o dorință, aceea de a se împărți și congrua dela administrația centrală

FOIȚA.

Ceasuri de seara.

Căile fericirii.

I. Agârbiceanu.

V.

„Fericiti cei milostivi că aceia se vor milui.”

Cerc să aprofundez înțelesul acestei a cincina fericiri și mereu îmi revine în minte o întâmplare de acum câteva săptămâni. Moș Ioniță nu e lângă mine în ceasul acesta; de după amiază înceastă pe răvaș cărările domnești cari încarcă lemne în tăetura cea mare. Până mai adineiori se auziră pocnetele bicelor răsunând clare în pădurea înfrunzită. Tăetura e departe și moș Ioniță bătrân, mai trece vreme până va veni. Dar având mereu înaintea mea ochii lui albastri plini de melancolie, și fața lui brăzdată de liniile tăcerii, ale unei dureri contemplative, așa cum l-am văzut înainte cu câteva săptămâni.

În ziua aceea fusese în sat și la întoarcere îl cinstii pe bătrân cu câteva pachete de tutun. Păru foarte mirat de darul ce-i făceam, apoi începu să se bucure ca un copil căruia îi dai o jucărie frumoasă, pe urmă îl văzui că-și ieșea pușca și spunându-mi „Așteaptă numai”, porni și se afundă în pădure.

Vrea să-mi puște un iepure, m'am gândit, știind că de multeori îmi dădai pe față dorința de-a gusta din carnea fragedă a unui șoldan. Până acum însă moș Ioniță nu-mi împlinise dorința. De câteori aduceam vorba despre asta bătrânul devenia trist. Mă gândiam: poate îi tremură mâna, poate nu mai nimerește. Dar din seara în care pușcă huhurez, m'am convins că moșul țintea încă de minune. Acum mă bucuram că în sfârșit mi-se va împlini dorința. Nici nu trecu mult până ce auzii durduitura puștii.

Dar se scurse mai bine de un ceas până-l zării pe bătrân. N'aducea nimic. Venia legănându-se încet.

— Ai fost departe moșule? îl întreb

— Nu chiar! răspuse el cu o adâncă tristeță în glas. După ce-și acăță pușca, șezu, oftă și zise:

— S'o fi văzut cu ce ochi s'a uitat la mine.

— Cine? îl întreb eu nepricepându-l.

— Căprioara!

— După căprioară ai pușcat?

— După. Dar era mai bine să-mi țin legea și să rămân în colibă. Vezi că eu mi-am făcut de mult o lege: să nu țintesc în cei blând și curat, care nu face stricăciune în gadină. De viezure, de lup, de vulpe n'am milă, astea-s gadini primejdioase. Dar căprioare n'am mai pușcat nici de treizeci de ani. Acum, am vrut să-ți fac ție, nepoate o plăcere, dar' rău am făcut. S'o fi văzut cu ce ochi s'a uitat la mine.

— Așa dar n'a murit?

— Nu, că legea nu m'a lăsat să țintesc bine. Era numai la câțiva pași de mine, și, săraca, nu s'a speriat. Poate mă cunoștea. Iam sdrențuit un picior, continuă moșul cu ochii umezi, și înainte de-a alerga s'a uitat la mine cu durere și cu muștrare.

— Ești milos moș Ioniță, i-am zis, ar trebui să nu mai umbli cu pușca.

— Sunt milos pentru dobitoacele bune și nesticăcioase, dar pușca o port pentru lupul tiran și vulpea vicleană și rea.

În întâmplarea asta a lui moș Ioniță descoper o caracteristică de căpetenie a milei omenești: mila noastră are rădăcina în simpatie. Suntem milostivi față de cei ce ni-s simpatici, față de cei ce au reușit să ne placă prin înfățișarea lor, prin purtarea lor.

De bună seama nu de mila aceasta e vorba în cuvintele Mântuitorului.

„Fericiti cei milostivi, că aceia se vor milui.”

O astfel de îndurare nu are ca motiv de căpetenie binele, ajutorarea altuia, ci o satisfacție a noastră. E o milă egoistă, dacă o putem numi astfel. Prin aplicarea ei în loc să dăm noi ceva, să dăruim, noi rămânem cei dăruiti.

Înima în care să încapă mila de care vorbește Mântuitorul trebuie să fie cu mult mai largă, voința care realizează aceasta milă, cu mult mai desinteresată. Cu ade-

în felul cum s'au împărțit și cele două cvinvenale până acum, să nu mai fie siliți preoții a trimite chitanțele prin protopopul — să nu mai fie siliți a aștepta până când se adună toate chitanțele dintr'un district la oaltă, să nu mai fie siliți a aștepta câte 4—5 săptămâni după congruă din simplul motiv, că cutare confrate încă nu și-a trimis chitanța. La administrația centrală și așa se află conspectul tuturor preoților și a taxelor cari ei sunt datori să le plătească deficienților, n'ar mai fi nici o lipsă să facă din nou aceste conspecte protopopii la fiecare împărțire a congruei.

Legea de cvinvenale are și anumite corective: așa conscrierea din nou a venitelor preotești. Sinodul va putea să decidă: nu cumva e necesară conscrierea generală, pentru întreagă arhidieceza, a venitelor preotești?

Fiind vorbă de venitele preotești nu strică să ne ocupăm puțin și cu venitele parohiale interne, așa bunăoară lecticalul și zilele de lucru. — Numai noi, preoții dela sate știm, câte greutateți avem cu incassarea acestora, mai mari cu mult ca învățătorii cu repartitia școlară. Învățătorii înse au apărarea legii, dacă nu li-se incassează regulat — li-l incassează legea până la ultimul filer, numai se recurgă la acest mijloc!. Avem experiențe foarte dureroase în privința incassării lecticalului, în general, organele administrative când e vorbă de incassarea lecticalului nu-s prea acasă: intenționat incassează restanțele cu cea mai mare neregularitate, ori amână lucrurile până „ad calendas“. Sinodul arhidiecezan va putea să ceară dela ministrul de culte să îndrume organele subalterne să-și facă datorința și când e vorbă de restanțele de lectical ale preoților. Cea mai bună rezolvare a acestei chestii ar fi rescumpărarea lecticalului — aceasta înse

așa se vede, rămâne încă pentru multă vreme chestia viitorului.

Sunt apoi și alte venite interne preotești, cari nu sunt conscrie la congruă, să știe că aceste la fiecare schimbare de preot în comune — gurile satelor cearcă să le micșoreze. Multe neplăceri și multe pagube au preoții începători într'o parohie din cauza aceasta. Iată încă o chestie cu care va avea a se ocupa viitorul sinod, a cărei rezolvire indestulitoare ar fi îndatorirea protopopilor de a conscrie cu ocaziunea vizitațiilor canonice și venitele preotești.

Ce privește venitele protopopești, mai multe sinoade districtuale au cerut ștergerea taxelor de cununie. Da, aceasta e taxa cea mai odioasă, nici o taxă nu o plătesc oamenii cu atâta greutate ca aceasta. Neuniții au șters-o de mult și tocmai din acest motiv preoții din ținuturi mestecate au multe neplăceri cu ocazia fiecărei cununii. Cine știe, poate va succede sinodului arhidiecezan să rezolve și aceasta chestie! (s. p.)

Correspondențe.

Scrisoare din Sătmar.

Prima adunare a despărțământului Sătmar al Astei.

— Mădărăsanii. — Adunarea. — Emularea corurilor țărănești. — Impresii. —
(Continuare și fine).

Părintele Băliban din Băsăști salută „Astra“ în numele Sălăgenilor și în deosebi în numele venerabilului luptător George Pop de Băsăști. Neobositul luptător nu numai salutul și l'a trimis, ci prin dl Băliban a trimis și 50 cor. pentru premiarea

corurilor, tot așiderea și dl Mihaiu Bohățel 10 c. precum și „Codreana“ 25 c.

Finindu-se agendele oăcioase se purcede la cetirea dizertației. Publicul asistent în număr mare ascultă cu deosebită atențiune sfaturile instructive-religioase ale dlui Mihaiu Vida, care conferențiază „Despre pomenele la români“. Face în cuvinte scurte istoricul acelor, iar într'un mod amuzat le combate toate greșelele cari obvin la aceste datini strămoșești.

Părintele Vida a fost ascultat cu viu interes; în urma disertațiunii lui a urmat un schimb de vorbe între țărani...; cu toții se sfătuiau și recunoșteau greșelele cari se comit cu astfel de ocaziuni; firește n'a scăpat să concludă la înșămăntatea învățătorii: obiceiurile aceste creștinești sau trebuie schimbate ca să fie acelea cinstite și oneste — așa precum fuseseră în primii secolii ai creștinismului — sau trebuie părăsite.

Am să mai amintesc și despre bucuria de care fusesem cuprinși cu toții. La finea disertațiunii își făcuse apariția Doamna și Dl George Murășan, precum și părintele Ciurdariu din Dob. La sosirea lor mulțimea din șura destul de ticsită s'a mișcat din loc ca să-i vadă pe dânșii; i-au întimpinat cu urări de bine și „să trăiască“, bucuria noastră era fără margini...

După adunare ne-am întrunit la banchet, unde am auzit mai multe toast frumose.

La 4 ore s'a ținut emularea corurilor țărănești. S'au prezintat corul țărănesc din Băsăști, Ardușat, Lipou, Istrău și cel din loc. Pe o bină mare erau așezați cu toții; cu toții erau veseli, par'că erau înainte mulțimi de succesele, cari aveau să le secere. Și noi, privitorii, am simțit o putere, care li înfrățește pe acești tineri neobosiți ai ogoarelor și fetișcane însuflețite, observat-am că

vărat milostivi suntem numai din dragoste, — o iubire care ni-i face pe toți oameni pe-o formă de aproape, pe-o formă de simpatii și vrednici de ajutorul nostru, — și pe cei buni și pe cei răi. „Dacă faceți bine numai celor ce vă fac vouă bine, ce dar este vouă? Au nu și păgânii fac aceasta?“ Și, într'un anume înțeles, fiind milostivi numai față de cei ce ni-s simpatii, n'avem nici un dar, întru cât și ei ne fac nouă bine, dându-ne ocaziunea să ne câștigăm nouă o satisfacție, o bucurie.

Privind în viață vedem că cei mai vrednici de milă sunt mai de multe ori chiar aceia cari nici prin înfățișarea lor, nici prin purtarea ori faptele lor, nu ne pot câștiga simpatia, care totdeauna presupune un aspect al frumosului, al binelui, în cel care ne este simpatie.

Ce complăcere îți va deștepta în suflet un schilav, un bolnav de ani de zile, un cerșitor, un bețiv, un criminal, un idiot, o văduvă mâncată de năcazuzi, un orfan rătăcit, un închipuit, un superb, un tiran, un om cufundat în noroiul tuturor patimilor? Ce simpatie fiul cel rătăcit? Și totuși aceștia, și alții ca ei trebuie să fie ființele spre cari trebuie să se îndrepte mai întâi mila noastră, din simplul motiv că ei au mai mare lipsă de ea, ca să se poată ridica în șirul adevăraților oameni. Însă nu-i vom putea milui, nu le vom putea întinde ajutorul nostru dacă nu-i vom iubi. Păstorul cel bun

lasă cele nouăzeci și nouă de oi și aleargă după oaia rătăcită din dragoste, părintele cel bun tot din dragoste iasă înaintea fiului rătăcit, îl îmbrățișează, îl primește în casa sa și-i face un ospăț bogat.

Faptele milei, ale îndurării trebuie să pornească, în rândul cel dintâi, spre cei desmoșteniți. Nu va spune nime că aceștia sunt puțini. Lumea e plină de ei. Unii se nasc în lume desmoșteniți dela fire, trupește ori sufletește, pe alții li desmoștenesc legi cari nu cad sub voința noastră, pe cei mai mulți li desmoștenește înșasi lumea, unii, iarăși, își pierd avutul din vina lor. Năpăstuirile nedreptății din lume s'ar putea mucolmi, s'ar putea acoperi, pe-o singură cale: aceea a milei.

Intr'adevăr ce altă înfățișare ar avea viața omenească dacă pe sufletele noastre ar fi stăpână mila? Câte dureri nu s'ar alina, cât plâns n'ar înceta, câte blăsteme n'ar cădea neputincioase, câtă ură nu s'ar îngropa, câtă răsbunare nu s'ar stânge! Căci aproape nu este om care să nu poată deprinde un act al milei față de deaproapele său. Și câți sunt de aceia cari s'ar putea distinge prin zeci și sute de acte ale milei?

Cu toate acestea viața e rece și neagră, relațiile dintre oameni vecinic încordate, cei desmoșteniți se înavuțesc în plâns, în suferințe și ură și în dor de răsbunare, cei bogați în neplăcere, în dispreț, în setea de

a deveni tot mai atotstăpânitori. Vieța omenească e un lanț nesfârșit de brutalități, de înfrângeri, de ingenunchieri și de lovituri la mir pe de-o parte, pe de alta de geamăte, de neodihnă, de răsbunare.

Singur mila ar putea indulci reiațiile dintre oameni, numai acest sentiment ar putea să schimbe viața de lup în viață de om.

Pentru pământeni dreptatea e oarbă, dela simțul de dreptate nu ne putem aștepta la nimic aproape, pentru că e un simțământ care lucră cu măsuri, cu matematica. Călăuziți numai de dreptate și oamenii cei mai buni pot zice: n'am datorința să fac cutare lucru. Datorința mea mi-am implinit'o. Oare nu vor judeca așa mulți dintre cei bogați și puternici cari n'au urechi să audă durerile cari gem în jurul tronului lor de aur. Dreptatea e rece și strămtă.

Mila, însă, e un sentiment cu mult mai larg decât dreptatea. Mila nu caută datorința ci lipsa ce-o simțește la alții. Mila ne face mari și bogați sufletește, astfel că în noi pot picura picurii tuturor durerilor din lume. Îndurarea noastră ne va pune pe cap cea mai strălucitoare cunună de pietri scumpe, cea mai bogată.

(Va urma.)

este între ei o putere, care îi întărește ca din răspuțeri să muncească pentru idealuri mari și frumoase.

Emularea s'a început cu „Imnul Astei” (cor. mixt) de I. Mureșianu cântat de toate corurile emulante sub conducerea teologului Ștefan Mărcuș. Vocile vibrau apăsător și dulce din când în când se amestecau note pline și trâmărânde.

I. Corul din Ardușat sub conducerea dlui învățător Alexandru Anderco a cântat „Neamurile toate” de G. Musicescu și „Hora dela Drăgășani” de N. Ionescu (cor mixt).

II. Corul din Băsăști sub conducerea învățătorului Darius Pop a cântat „Lugojana” și priceasna „Cu trupul lui Hristos” (compoziția dănsului, cor bărbătesc).

III. Corul din Istrău sub conducerea dirigentului-inv. Ioan Rațiu a cântat „Antifoanele dela Sf. Liturghie și „Dragostea dintăiu” de C. Savu.

IV. Corul din Lipou sub conducerea învățătorului Octavian I. Pop „La râul Vavilonului” de G. Musicescu (pe 8 voci), „Cântecul Ienei” din „La Șezătoare” de Tib. Brediceanu și „Pui de lei”.

V. Corul din Mădăraș sub conducerea teologului Ștefan Mărcuș a cântat „Lăudați” de N. Ștefu, „Dragă și iar dragă” de I. Vidu (pe două coruri alternative) și „Coasa” de Vidu.

Toate corurile s'au achitat cât se poate de bine de rolurile lor; o clasificare ar fi — din parte-ne — greșită. E destul să remarcăm, că doinele frumoase cântate de acești tineri înfrățiți au sămănat în inimile celor prezenți dragoste de neam, care nădăjduim, că va aduce roade nebănuite. Aceasta emulare a corurilor țărănești, suntem convinși, că se va continua și e și de dorit, căci numai cu puterea cântecului se poate face naționalism în părțile noastre sătmărene mai vârtos, decât cu orice alta... Notăm, că jerfele aduse de țărani (de ex. cei din Băsăști calea au făcut per pedes 70 kilometri) au fost răsplătite; mădărășanii cu ospitalitatea lor extraordinară i-au pus în uimire — pe frații lor din depărtare, iar comitetul de premiare de sub conducerea Părintelui C. Lucaciu le-au premiat corurile țărănești în următorul mod: corul din Lipou cu 70, iar celelalte cu câte 50 coroane.

Seara la 8 s'a început petrecerea. Iar noi cari am fost de față la prestațiunile țărănești ardeam de un dor nelămurit — precum arseseră și ei — și abia așteptam ca să ne pierdem în farmecile vârtejului amețitor al jocului. Cu toții ne-am pierdut în lumea asta fericită și simțeam puternic farmecul vieții românești.

S'a dansat mult și vesel până în albele zori. Iar în pauză o trupă înjghebată din tineretul nației din Mădăraș a jucat „Călușorul” și „Bătuta” sub conducerea învățătorului vătav: Traian Pop st. de cl. V. gimn., care a contribuit mult la cultivarea jocurilor românești.

Trebuie să amintim, că la reușita festivităților mai mult a contribuit artistul nostru iubit Ștefan Mărcuș și inibiții Lui părinți. Suntem convinși, că și pe viitor ne vor surprinde cu astfel de manifestații culturale — în alte centre periclitare românești. Sămânța bună s'a sămănat: noul despărțământ a pornit foarte frumos. Dea Dumnezeu ca să ajungă în curând la înflorire!

Borleșteanul.

Din Sătmar.

Ca o dovadă puternică a adevărului, că „Românul în veci nu pierde” se poate socoti fapta laudabilă a teologilor sătmăreni din dieceza Gherlei repetită în două ferii, adevărată ținerea de prelegeri populare în cadrele „Asociațiunii”.

Aici la margini, unde „Hodorogul” ne-a răpit vecinii imediați — români dărzi tu a-și apăra legea și limba, dar în parte copleșiți de o influență prea puternică străină, sprijiniți numai de o mică inteligență de preoți — unde soarta fraților ne amenință și ne înfioară cugetul la viitorul apropiat, începe să se dea o luptă strâșnică, aceasta pentru ridicarea culturală a țăranilor din părți, a grănițelor din spre vest ai românismului.

Stegarii acestei lupte sunt tinerii și în locul prim e de înregistrat activitatea teologilor ținând prelegeri populare în toate locurile, unde numai timpul și grația preoților o permite.

De școală are lipsă poporul de aici și încă de o școală românească în adevăratul înțeles al cuvântului; acesta e singurul mijloc de apărare față de încercările de contopire în maghiarism.

Aceste le-au avut înaintea ochilor acei șase teologi sătmăreni, cari în vara trecută au cutreerat satele luminând poporul și îndemnându-l la cultivarea sa prin cărți și foi bune. 19 sate s'au împărțit de aceasta binefacere asistând la prelegerile însușite ale tinerilor conferențieri.

Aceste ferii iar au adus cu sine o activitate asemenea de întinsă a celor 5 teologi sătmăreni. În 17 sate s'au ținut prelegeri populare, iar rezultatul lor mai apropiat este înscrierea de 200 de membri ajutători la „Asociațiune”, care rezultat deși la aparință e mic, dar totuș conziderându-se multele năcazuri, cari au lovit pe țăranii noștri în acest an, e o cifră eloquentă despre puterea cuvântului, dacă știi să vorbești la inima poporului.

Durere că întreg programul precum nici în anul trecut așa nici acum n'a putut să fie realizat, pentru că pretorele cercului Seinilor a interzis ținerea prelegerilor în cele mai însămnate sate din Sătmar.

Dar totuș în anul trecut în aceasta privință s'a putut face mai mult, căci atât în două comune din cercul pretorial Sătmar (Odoreu-Botiz luate la Hajdudorog) cât și în comunele din Țara Oașului administrația n'a împiedecat ținerea prelegerilor populare. Acuma însă numai pretorele Băi-Mari și al Halmiului (com. Ugocia) le-a permis iară ceialaltă le-au oprit expres. Apelata la vicecomite și din partea comitetului Central la Ministru până acuma a fost fără rezultat.

Sunt îmbucurătoare faptele tinerilor acestora, căci ne fac să întrezărim în viitor o luptă bărbătească împotriva uneltirilor dușmane, în care adevărul va fi biruitor. Ne fac să sperăm și să credem, că loviturile dușmane sunt numai îndemnuri nouă la o luptă energetică.

Cu bucurie aflăm, că și teologii Sălăgeni pătrunși de mărețul ideal de a fi ajutători celor mai slabi și luptători pentru adevăr, desvoaltă aceeaș activitate ca frații lor Sătmareni.

E îmbucurător, că tinerii români de azi aievea vreau și știu să fie înainteluptătorii

însușite ai idealurilor noastre, vărsând balsamul înviorător al viitorului celui fericit chiar și în inimile cele mai resemnate.

Și cumcă dintre teologii de Gherla Sătmareni conduc în aceasta privință, cred că e destulă dovadă despre simțemintele lor neprihănite și ale celor ce i sprijinesc, trase de atâtea ori la îndoială.

Publicul românesc va pricepe, că faptele vorbesc și noi spunem că *au să vorbească*.

Pentru fondul Cultural arhidiecezan.

Au mai intrat următoarele oferte:

Aron Mihuleț, preot Șura-mică	300—
Greg. Bolboca, inv. Schiopi	100—
Cornel Muntean, contr. Abrud	200—
Ioan Runcu, inv. Ghiriș	200—
Nic. B. Raicu, curator Agârbiciu	100—
Petru Sicoaie, „ Bistra	50—
Ioan Baci, preot Nojla	300—
Petru Neagoș, medic Deda	100—
Mateiu Moldovan, preot Agriș	100—
Nic. Făt, inv. Suciag	200—
Emil Verzan, funcț. de bancă Sibiu	300—
Ioan Hârșan, inv. Chiciud	200—
Atân. Gârbiș, inv. Măhaciu	200—
Petru Tătar, inv. Petelea	100—
Emil Birtolon, funcț. de bancă Teaca	200—
Emil Rus, Chechiu	200—
Ioan Sandor, Cs.-Garbo, 1 acție „Selegiana”	100—
Al. P. Șovaroși, preot 2 acții „Șoimul”	200—
Toma Pop, preot Lopadea rom.	200—
Nic. Radu, econom Tâmpahaza	100—
Petru Roman, econom Șamșud	100—
Ioan Török, econ. Coșocna	100—
Teodor Hurducaciu, inv. Coșocna	100—
Dem. Căliman, preot Craifalău	200—
Ioan Nicoară, preot Sând	300—
Ariton Oprean, inv. Găbud	200—
Petru Cristea, preot Găbud	200—
Vinc. Pandrea, preot Aruncuta	200—
Ioan Lucaciu, inv. Feleac	200—
Ștefan Pop, „ ”	200—
Victor Aron, preot „ ”	300—
Vas. Cioloca, preot, Chinar	200—
Iuliu Todoran	200—
Ioan Crăciun, propr. Doștat 10 cvote la „Plugariul”	100—
Ioan Bărbat, preot Buciumșasă	300—
Paul Anca, preot Retiștea	200—
Ales. Pătruța, propr. Tăuni	50—
Ioan Muntean, preot Velț	300—
Ioan Voda, notar Zărnești	500—
Ștefan Faust, preot Bernard	100—
Dr. Victor Macaveiu, prof. Blaj	1000—
Bas. Mateiu, inv. Dâmb	100—
Ioan Velicea, inv. Făget	100—
George Muntean, inv. Cârța	50—
Solom. Rus, inv. Dâmb	100—
Io. Nicoară, inv. Gheja	200—
Io. Râncă, cl. abs. Herseni	300—
Emil Drăgan, inv. Nirășteu	200—
Ioan Corbu, Bistrița	40—
Victor Măsar, preot Sărata	200—
Sam. Socol, preot Berivoi	100—
Ioș. Bogdan, preot Lechinioara	15—
Ioșif Frâncu, econ. Benic	50—
Bas. Dancea, preot Gârboveța	15—
Nic. Petru, preot Gurghiu	100—
Ioan Staicu, preot Gusu	25—
Matei Hățăgan, econom Intregalde	100—
Sam. Crăciun, econom Doștat	200—
Ioan Rusu, econom Straja	5—
Ștefan Pop, preot Checichehata	20—
Petru Moga, franzelar Blaj	50—

Reviste.

Turcia. Agenția Westnik află din Constantinopol, că marele Vizir a făcut o vizită ambasadorului Rusiei spre a-i declara că zvonurile privitoare la intențiunile Turciei de a ocupa Dedeagaci sunt absolut nefundate. Trupele turcești au trecut râul Marița din motive strategice neștiind exact intențiunile bulgare. Marele Vizir a promis că va trimite azi chiar comandantului trupelor ordinul categoric de a rechema trupele dincoace de Marița.

*

Petersburg 7.—Ziarul „Rietsch“ află că s'a comunicat ambasadorului turc că, în cazul când Turcia ar dăinui în atitudinea observată până acum, Rusia e hotărâtă să ia o serie de măsuri dintre cele mai energice.

Bulgaria. De abia au început să se întoarcă la vetrele lor primele trupe bulgare demobilizate și revoluția a izbucnit.

Rezultatul final al războiului purtat 9 luni de zile s'a aflat în Bulgaria abia când rămășițele trupelor s'au întors din luptă. Acest rezultat a revoltat întreaga populație, sărăcită și bântuită de moli-ma holerei.

Revolta s'a semnalat în mai multe orașe din Bulgaria și s'a răspândit la sate.

Populația din Varna în special este cea mai disperată.

O zi întreagă s'au dat lupte pe stradă, între poliție și armată deoparte și restul populației de altă parte.

Soldații demobilizați sunt în capul răzvrătiților.

Populația cutreeră străzile cerând ca orașul și împrejurimile lui să treacă sub stăpânirea românească.

Sărăcia și guvernarea celor dela Sofia — spun aceștia — nu se mai poate îndura

Adevărata cauză căreia i-se datorește revoluția din Bulgaria este că guvernul Radoslavoff s'a mai putut gândi încă la un nou război cu Turcia.

Demobilizarea odată decretată a fost contramandată pentru unele corpuri de armată, cari au fost trimise spre Filipopoli.

Perspectiva unui nou război a exasperat populația.

Primele ciocniri între mulțime

și poliție au avut loc la Varna. Populația înarmată cu uneltele câmpului și cuțite au manifestat pe străzi. Poliția văzându-se atăcată, a atăcat la rândul-i omorînd numeroși bărbați, femei și copii.

Satele din jurul Varnei s'au resculat de asemenea și mulțimea se îndreaptă spre oraș.

Sunt temeri de noi măceluri.

În Sofia domnește o vie agitație. Până acum acolo pare a nu fi izbucnit revoluția. Aceasta atârână însă de atitudinea guvernului față de răsculați.

Să crede că guvernul Radoslavoff va demisiona.

Răsvrățiții din Bulgaria cer capul lui Daneff ca răsplată suferințelor de 9 luni.

Credința în Bulgaria este că: „acest politician ambițios și nebun a adus poporul la ruină și a prăbușit regatul“.

MAI NOU.

CONGRESUL ÎNVĂȚĂTORILOR, ce avea să se țină mâine în Cluj, după cum ne anunță o telegramă scurtă: *e oprit*. Ministrul de interne în deplin acord cu Ministrul de culte și instrucțiune, a oprit congresul, pe motivul, că acel congres n'a fost convocat de factori autorizați a reprezenta învățătoria română din patrie, exceptând persoana dlui *Ioan P. Lazar*, care e învățător trecut la penzie.

Volnicia aceasta este o dovadă mai mult despre bunăvoința, ce o promitea dăunăzi contele Tisza pentru aspirațiunile culturale ale românilor de sub coroana sfântului Ștefan.

DI deputat Dr. Ștefan C. Pop a intervenit la Ministrul de interne și la cel al instrucțiunii, cerând retractarea opreliștei, *dar fără rezultat*.

Revoltător e că și în această opreliște călugărul de tristă figură Mangra a trebuit să aibă partea leului și că cercurile guvernamentale se provoacă, pe baza unui circular al călugărului patriotic, la faptul, că autotitățile bisericești n'au privit cu ochi buni convocarea congresului.

După informații, ce primim azi din Cluj, învățătoria sperează, *că opreliștea totuș se va retracta* în momentul din urmă. Pe azi se așteaptă reîntoarcerea dela Pesta a dlui I. P. Lazar, care a intervenit la Ministerul de culte, dovedind, că motivul opreliștei este cu totul iluzoriu.

Vom reveni.

Diverse.

Lupta bisericii românești gr. or. cu biserica sârbească. De când, la 1864, biserica românească ortodoxă s'a separat cu totul de cea sârbească, au rămas câte-va neînțelegeri, între aceste două, privitor la la averi, cari parte s'au rezolvat pe cale legală, parte au rămas nere-solvite până în zilele noastre. Acum chiar e în curgere un proces, pentru cinci biserici călugărești în preț de 12 mil. cor. Procesul s'a început cu mult mai înainte la judecătoria din Budapesta. Referentul de pe acel timp a murit și pentru studiarea actelor le-a trebuit noilor referenți, ani de-arândul. D-lui Dr. Emil Babeș însă în fine i-a succedat să consulte toate forurile judecătorești din Budapesta, în copie autentică, după originale. Procesul astfel se va putea pertracta la toamnă.

Biruința Gaftonilor. Mișcarea gaftonistă din Cluj — despre care am scris la timpul său — privitor la înființarea unei parohii gr.-cat maghiare în Cluj și Cluj-Mănăstur să apropie de realizare. Lucrările de pregătire sunt terminate și aprobarea regească la înființarea parohiei a sosit. Decretarea formală a parohiei se va face prin adunarea generală parohială ce se va concheta la finea lunii viitoare de curatorul primar *Lukács Adolf* profesor universitar în Cluj. Spărtura în corpul bisericii noastre continuă. Cine poate crede și ști ce va mai urma??? Și „Revizuirea“ întârzie...

Reuniunea de misiuni sacre a preoților gr. cat. din Arhidieceză își va ținea adunarea generală în 18 Septembrie a. c. Se sperează cu tot dreptul, ca adunarea să fie cercetată de toți membrii Reuniunii.

Din mizeriile românilor la judecătorii Cernăuțene. Luni în 11 August a. c. s'a întâmplat la pretura penală din Cernăuți un caz, care este cea mai bună ilustrație pentru felul cum se tratează acolo limba română și particularii români. Au fost citați pe ziua aceasta primarul și mai mulți oameni din Voloca parte ca acuzați parte ca martori. Infățișându-se ei la judecătorul, care-i chemase, și începând ei a vorbi românește neștiind altă limbă, au constatat cu toții că este peste putință ca să se înțeleagă cu judecătorul, care nu știa nici o boabă românește. Rezultatul acestei pertractări nenorocoase a fost, că judecătorul i-a trimis pe bieții voloceni acasă, pentru-că nu putea vorbi cu ei. Oamenii au pierdut înzădar vremea lor cea scumpă în timpul lucrului și nici nu au siguranța, că la terminul viitor vor da de un judecător mai pricepător în limba română.

În loc de cunună treeătoare pe mormântul marelui filantrop Ioan Vișa, dl Augustin Caliani prof. și soția sa Maria au contribuit suma de cor. 20 la „fondul văduvelor și orfanilor de meseriași“ din Blaj. Pentru cari aduce mulțumiri G. Precup, prezidentul societății meseriașilor.

Rugare. George Hurubean Halmagyi fost cantor și învățător, trecând de trei ori prin operații grele, a devenit cu totul neputincios de a munci, și fiind lipsit de mijloace, să roagă de sprijinul oamenilor de bine. Ajutoarele eventuale să se trimită numitului la Marosvásárhely, Almos utca 3.

Ce putem învăța dela alții. În imediata apropiere de Blaj să află comuna P. Locuitorii ei sunt unguri de legea calvină. Fiind în mediu românesc, natural că toți vorbesc românește ca ori care român. De câțiva ani au un preot tinăr, care cu trup și suflet vede de binele și fericirea credincioșilor săi. În fiecare Duminică le dă sfaturi înaintea bisericii; după amiaz iarna adună tineretul la școală și îi învață; ține curs cu analfabeții. — Seara cutreeră ulițele și unde găsește tineri hoinărind pe la porți îi avertisează să-și vadă de treabă. Când vre-unul lipsește dela biserică — îl caută acasă și dacă rămâne fără motiv își ia răs-plata. Li-a impus tuturor ca ori cu cine să vorbească numai în l. ungurească, pe care sunt dator să și-o prețuiască față cu ori ce limbă. Li îndeamnă cu sfatul și cu pilda la economie rațională. Comuna prin stăruința acestui preot are tot felul de mașini agricole. — Curțile sătenilor sunt curate și cu rânduială. — Pe cei alcoolici îi muștră fără cruțare. — Casa acestui preot e deschisă pentru toți sătenii, cari au nevoie de povețe bune și de ajutor. — Oare câți dintre preoții noștri purced în felul acesta cu turma încredințată păstoririi lor?

Mulțămită. Dl. prof. Augustin Căliani și soția, în loc de cunună pe sieriul neuitatului lor moș Ioan Vișa, au dăruit Mesei studenților din Blaj 20 cor. Prin aceasta le exprimă mulțămită Direcțiunea gimnazială.

Despărțământul „Măhaciu“ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ va ținea prelegeri populare cu schiopticonul în

15/28 August 1913 la 1/23 ore p. m.	Ciugudul de sus.
18/21	Sămărtinul sărat.
25 August	Hidiș.
7 Sept.	
29 August	Ormeniș.
11 Sept.	
1/14 Sept.	Măhaciu.

Esmișii comitetului: Gavril Pop, protopop, Iuliu Căpîlnean și Nicolau Galea parohi.

Conferențieri: Iuliu Căpîlnean, paroh, Ioan Popa, teolog, Dr. Ion Boeriu, cand. de adv.

Se va vorbi despre: 1. Rostul Asociațiunii. 2. Alcoolism. 3. Creșterea vitelor. 4. Vieța lui Isus.

Despărțământul Măhaciu al Asociațiunii. Măhaciu 20 August n. 1913. *Gavrilă Pop*, m. p. președinte. *I. Boldor*, m. p. secretar.

Izvor de apă sub altar. În locul altarului vechiu de la biserică romano-catolică din Abrud, e în lucrare un altar nou mai pompos. La săpatul fundamentului, lucrătorii au dat de câteva sicrie fără de a se putea erua numele persoanelor îngropate acolo. După-ce au ridicat sicriile, sub ele au descoperit un izvor de apă abundanț. Din apa cu gust acru au trimis câteva sticle la Budapesta pentru analiză.

Furt la un muzeu istoric. Din Roma se anunță, că muzeul de istorie Palestrina, a fost devastat de niște hoți, cari pătrunzând în lăuntru au furat multe obiecte de aur și argint de mare valoare atât ca preț cât și ca obiecte istorice. Afară de aceste obiecte prețioase, hoții au mai dus cu ei și multe relicvii de ale împărăției române.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruțița.**

Nr. 5900—1913.

(48) 1 3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până în **15 Septembrie 1913 inclusive** pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Constantin Alutan“.

Patru (4) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul scol. 1912/13 de către Baciuc Pompeiu, gimn. cl. V. Năsăud, Baciuc Valeriu com. (IV) Brașov, Brumboiu I. Aurel, cl. I. reală, Brașov, Cernea D. Victor, gimn. cl. VIII. Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenți la gimnaziile, școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consăngenii fondatorului au preferință.

II. Din fundațiunea „Lazar Băldi“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Câmpian Alexandru, gimn. cl. VIII. Beiuș, — destinat pentru studenți gimnaziști români gr.-cat. din comitatul Clujului. — Consăngenii fondatorului au preferință și dacă sunt din alte comitate.

III. Din fundațiunea „Alexă Bidian“.

1. Doue (2) stipendii de câte 150 cor. folosite de Alexiu Cămărășan, cl. IV. elem. Izbugaradvány și Emil Muste cl. IV. elem. Szék.

2. Doue (2) stipendii de câte 300 cor. folosite de Hortensia Muste, cl. II. elem. Cluj și Alexandru Muste, cl. I. gimn. Gherla.

3. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit de Mihail Bidian ucenic croitor (an. III) Budapesta.

4. Un (1) stipendiu de 400 cor. folosit de Viorica Muste, cl. II. civ. Cluj.

Din venitele acestei fundațiuni se vor împărți stipendii adecvate tuturor nepoților din frați ai fondatorului și în locul al doilea băieților și fetițelor înrudiți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea (IV) grad, născuți din căsătorie creștinească, fără considerare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi excluși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

IV. Din fundațiunea „Timoteiu Cipariu“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Mateiu Cipariu, cl. VI. gimn. Blaj — destinat pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

V. Din fundațiunea „Ioan Daniel—Dănuțiu de Fersig“.

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Egon Pap Szilágyi iurist an. I. Budapesta.

La acest stipendiu poate concurge student român gr.-cat. dela orice școală, sunt însă preferiți consăngenii fondatorului și numai în lipsa acestora se va conferi altuia.

VI. Din fundațiunea „Ferdinand Hirsch“.

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit de Marie Miron, iur. an. I. Cluj.

La stipendiul acesta pot concurge tineri români, cari studiază la gimnaziu, școală reală sau școală agronomică și sunt născuți în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comițig, Banabic, Aiton, Sămărtinul-deșert, Ceanul-deșert, Ceanul-mare, Agărbiciu, Mischiu, Săndu, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiș, Măgura, Schiopi (Pusztagegeres), P.-Săncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriș (Ruhaegres), Băișoara Muntele Băișoarei, Ocoliușul-mic, Ocoliușul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-maghiară, Filea-de-jos, Filea-de-sus, Ciurila, Seliste, Selicea, Micuș, Hășmaș, Muierău (Magyaroság), Șutu, Silvașul-maghiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaroregeasca pretură a Turdei sub prezidența fericitului fondator.

VII. Din fundațiunea „Petru cav. Ioanette“.

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de Aurel Gligor, med. an. III. Cluj.

2. Două (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1912/13 de către Ioanette Iosif, gimn. cl. II. Brad, și Lagy Laurențiu cl. I. gimn. Mediaș — destinate pentru tineri români, cari vor frecventă clasele gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundațiune le pot obține tineri, cari din ambii părinți sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munții apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărișoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponele și Sohodol, — și cari vor dovedi totodată, că sunt născuți din părinți adevărați români.

Descendenții în linie directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili și diligenți, vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare și au preferință față de alții.

VIII. Din fundațiunea „Augustin Lăday“.

1. Un (1) stipendiu de 800 cor. folosit de Ștefan Suci, acad. com. Viena.

2. Doue (2) stipendii de câte 400 cor. folosite de Alexandru Dragomir, tehn. (IV) München și Emil Stoica, acad. com. Viena, — destinate pentru tineri de naționalitate română și de religiune gr.-cat. cu preferință de aceia, cari voesc a pași pe cariera industrială, comercială, tehnică și agronomică, adevărată decis a face studii referitoare la carierele acestea.

Stipendiile din această fundațiune fiind strâns atârnațoare dela venitele anuale ale fundațiunii, cari sunt supuse la fluctuațiuni, — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an școlastic.

IX. Din fundațiunea „Andrieu P. Liviu“.

Un (1) stipendiu de 330 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Emil Federean, practicant farm. Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit de Zeic Iosif cl. IV. elem. Alba-Iulia — destinate pentru studenți români gr. cat. dela orice școală sau pentru meseriași, — consăngenii de ai fondatorului. Îi pot dobândi și fete.

X. Din fundaț. „Ioan F. Negruțiu“.

1. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Maria Pop prep. c. II. în Sibiu.

2. Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit de Negruțiu F. Alex. cl. IV. civ. Bistrița, — destinate pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală. Consăngenii fundatorului au preferință și se pot conferi și fetelor, cari se pregătesc de învățătoare sau pe altă carieră, care le-ar asigura un mod de viață mai independent.

XI. Din fundațiunea „Iacob Pál“.

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnaziști în cl. superioare.

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnaziști în cl. inferioare.

La stipendiile din această fundațiune sunt îndreptățiți a concurge numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Pál din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bosiak sau Borton din Zalasd (comit. Hunedoarei), cari au cualificațiune distinsă, învățată la gimnaziul rom.-cat. din Cluj și sunt săraci.

XII. Din fundațiunea „Ioan și Eudohia Nosa“.

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit de Victoria Pop, cl. II. civilă, Zălau, — destinat pentru studenți în orice clasă, inrudiți cu fundatorii. În lipsa rudeniilor se va da și străinilor, cari sunt săraci și studiază bine.

XIII. Din fundațiunea „Constantin Papfalvi“.

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit de Iuliu Dancu, gimn. cl. VI. Blaj, — destinat pentru studenți dela orice școală. Preferință au consăngenii fundatorului, în locul prim cei născuți în Popfalău.

XIV. Din fundaț. „Vasile Rațiu“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Elena Muntean, cl. IV. civ. Blaj, destinat pentru studenți români gr.-cat. în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fetețe din clasele civile ale școlii de fetețe din Blaj. Consăngenii fundatorului au preferință.

XV. Din fundațiunea „Alexandru St. Șuluțiu“.

1. Doue (2) stipendii de câte 600 cor. unul folosit în anul scol. 1912/13 de către Alexandru Lupean, stud. la facultatea filozofică dela universitatea din Budapesta și altul de Emil Precup, silv. an. IV. Selmeș, — destinate pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: tehnică, metalurgică (Selmeș), pedagogică ori științele reale.

2. Șapte (7) stipendii de câte 400 cor. cari au rămas vacante după: Dr. George Borșan, Victor Crainic, Dr. Ștefan Oniga, Dr. Oct. Rusu, Dr. Nicu Solomon, Dr. Ieronim Stoichița și Dionisiu Tobia, studenți în drepturi la universitatea din Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea din Cluj.

3. Cinci (5) stipendii de câte 200 cor. cari le-au folosit în anul scol. 1912/13

Albini Radu, gimn. cl. VIII. București, Inocențiu Băbuț cl. VIII., Gavrilă Filimon cl. VIII., Popa Augustin cl. VIII. și Șuluțiu St. Flaviu cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

4. Trei (3) stipendii de câte 120 cor. cari le-au avut în anul scol. 1912/13 Septimiu Boțan gimn. cl. IV. în Mediaș, Decei O. Traian gimn. cl. II. Mediaș și Laurențiu Poruț gimn. cl. II. în Blaj, — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiile aici înșirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminentă,

c) Dintre concurenți vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi, că sunt consăngenii cu fundatorul.

XVI. Din fundațiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de George Bolchiș, med. an. V. Budapesta.

2. Patru (4) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul scol. 1912/13 de către Partenie Andone curs. IV. prep., Aurel Lucaciu curs. IV. prep., Camil Mera curs. II. prep. în Blaj și Eugenia Pop cl. IV. civilă în Blaj.

La dobândirea stipendiilor din această fundațiune au preferință rudeniile fundatorului, chiar și dacă ar fi născuți afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidieceze.

XVII. Din fundaț. „Efraim Klein“.

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Emil Măcelariu gimn. cl. III. în Blaj, — destinat pentru studenți la gimnaziul din Blaj. Preferință au studenții din familiile Klein și Muntul.

XVIII. Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramontzai“.

1. Doue (2) stipendii de 630 cor. folosite în anul scol. 1912/13 de către Nicolae Comșa med. Budapesta și Ioachim Popoviciu silv. Selmeș, — destinate pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta și Viena, precum și la academia montană din Selmeș și la academia comercială din Viena.

2. Trei (3) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul scol. 1912/13 de către Aurel Muthu iurist an. III. Cluj, Aurelian Man iurist an. II. Cluj și Iosif Pop iurist an. II. Cluj.

Stipendiile de sub p. 3. sunt destinate pentru studenți iuriști la universitatea din Cluj.

3. Un (1) stipendiu de 126 cor., care în anul scol. 1912/13. l-a avut Teodor Șermășan, gimn. cl. VII. Blaj, — destinat pentru gimnaziști și studenți la școala comercială.

La stipendiul din această fundațiune sunt preferiți cei nobili de origine.

XIX. Din fundaț. „Gavrilă Vaida“.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Simeon Ghizdav, gimn. cl. VIII. Făgăraș, — destinat pentru studenți dela orice școală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică.

Preferință au descendenții din familiile: Vaida de Soósmező și Fuleovici.

Concurenții la toate fundațiunile înșirate până aci în 20 pozițiuni, au să alăture la suplicile sale scrise și subscrise cu mâna proprie în l. română: testimoniu scolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical și pentru dovedirea consăngenității cu fundatorul, au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studia în anul scol. 1913/14, și să determine apriat suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, precum și cele intrate după termin, nu vor fi luate în considerare.

XX. Din fundațiunea „David Br. Ursu de Margina“.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1912/13 de către Judele Axente gimn. cl. IV. Blaj, Nicolae Popa gimn. cl. VIII. Blaj, și Hortensia Pop cl. I. civ. Blaj.

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, — cu atestat de frecuentare, că sunt școlari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fete din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepuți în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetețe din Blaj.

XXI. Din fundațiunea de alumnate a Internatului Vancean de fetețe din Blaj.

Șeșase (6) alumnate de câte 100 cor., cari în anul scol. 1912/13 au fost folosite de către Fodor Tulia, elevă cl. IV., Alexandrina Masca cl. IV., Otilia Pop cl. IV., Emilia Ungurean cl. IV., Iuliana Zehan cl. IV., Maria Gergel cl. II. a școlii civile de fetețe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate au să întrunească și să dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat. mizere, născute în arhidieceză;

d) că pe lângă purtarea morală bună au din studii calculi buni;

c) că sunt inmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fetețe din Blaj și sunt primite în Internatul Vancean de fetețe.

d) Preferință vor avea fetele de preoți din arhidieceză.

XXII. Din fundaț. „George Vișa“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit de Letiția Cucuiu, prep. curs. III. Oradea-

mare, — destinat pentru acel tânăr român, care ar dori să cerceteze vre-o școală pedagogică sau școală reală. Consăngenii fondatorului au preferință. Rugările vor trebui înaintate către capitulul gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș în Blaj până la termenul mai sus indicat, provăzute cu carte de botez și copia testimoniuului scolastic de pe an. scol. trecut, iar consăngenii vor avea să alăture la rugare și atestat de consăngenitate dela oficiul parohial concernent.

2. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul scol. 1912/13 de către Demetriu Toflea, gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru copii, cari cercetează clasele inferioare ale școlilor medii.

3. Un (1) stipendiu de 400 cor. folosit în an. scol. 1912/13 de către Fodor Radu, gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru copii, cari cercetează despărțămintele superioare ale școlilor medii sau astfel de școli, cari stau pe același nivel cu școlile medii.

Stipendiile de sub 2, 3 se vor conferi acelor tineri sau fetițe aparținătoare la familia lui George Vișa, cari vor dovedi purtare morală și progres în studii.

Blaj, din ședința conzistorială, ținută la 2/15 August 1913.

Dr. Victor Mihályi m. p.
Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia
și Făgăraș.

Onorate domnule!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Pria mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri efitine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oloiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestreie și alte rezizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țaranii români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țaranii români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jido-

vilor și să-i scap de procese. — Il stătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta imprumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocece vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grâu, cucuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume, — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu îmi plățiți o taxă după învoială. Cu stimă:

L. Olariu
Budapest.

(34) 17—25

II. Margit Körut 11 1/2 2.
In Buda lângă podul Marghithid.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITAEZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fl.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU
Strada Cisdăiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă

Asigurări împotriva focului
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Samele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912 . . . . . K.	5,456,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate	5,458,689.48
Starca asiguratilor cu sfârșitul anului 1912	foc „ 133.667,241.—
	vieată „ 11.740,710.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2.603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții eu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(13) 64—?

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopot și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniou Novotny

in Timișoara-Fabric 43) 10—52

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.